

דוח פעילות החממה לשנת תשע"ד

ערן שושן, קרית ים, 2014

הטכניון
מכון טכנולוגי
לישראל

הפקולטה לארכיטקטורה ובינוי ערים

החממה החברתית לדיור וקהילה
social hub for community & housing
الدفينة الاجتماعية للمجتمع المحلي والمسكن

החממה החברתית לדיור וקהילה, הפקולטה לארכיטקטורה ובינוי ערים, הטכניון, חיפה. טל' 04-8294450

החממה החברתית לדיור וקהילה, פרויקט הדגל של הטכניון, פועלת במסגרת הפקולטה לארכיטקטורה ובינוי ערים. היא רותמת מחקר והוראה לשינוי חברתי בישראל באחד הנושאים החשובים ביותר - דיור נאות לכל ומרחיבה את הידע על הזיקה בין סביבת המגורים והקהילה. מטרת החממה ליצור מציאות בה מקצועות התכנון והאדריכלות פועלים מתוך מחויבות מקצועית חברתית. ההשפעה על סביבת המגורים נעשית באמצעות הקניית כלים ויכולות לתושבים ודרך שינוי עמדות של בעלי מקצוע (אדריכלים ומתכננים) ומקבלי החלטות. שינוי אפיקי הפעולה המקצועיים הנהוגים באדריכלות ובתכנון נעשה בשלב ההכשרה של הסטודנטים - דור העתיד של האדריכלים והמתכננים - הנדרשים להתמודד עם הקריאה למחויבות מקצועית חברתית. פעולה זו מתממשת בפעילות החממה החברתית, המהווה מסגרת הלומדת ויוצרת במשותף עם הקהילות, במטרה להשפיע על הסביבה הבנויה במכלול היבטים חברתיים, תרבותיים וכלכליים. המחקר וההוראה הם הזירה בה נוצר הקשר בין הקהילות לבין הסטודנטים מחד ובין המתכננים ומקבלי החלטות מאידך. גוף הידע המשותף בנושאי דיור, בקני מידה שונים וברמות הממסד השונות (עירונית, מחוזית וארצית) עומד לרשות הקהילות ולרשות בעלי מקצוע ומקבלי החלטות. המסגרת האקדמית הפרו-אקטיבית של החממה החברתית לדיור וקהילה נשענת על השכנוע העמוק של ההנהלה וסגל המורים והחוקרים בטכניון בתפקידו הייחודי של המרחב הבנוי ליצור שינוי חברתי. היא עולה בקנה אחד עם חזון הפקולטה לארכיטקטורה ובינוי ערים, הקורא לקידום המעורבות של מקצועות התכנון והיעיצוב ביצירת חברה וסביבה בת-קיימא. בהתאם לכך היעד הראשי של החממה החברתית לדיור וקהילה הוא לפתח ידע, כלים ושיטות להעצמת הקהילה ולשיתופה האפקטיבי בבניית עתידה, בהתאם למציאות החברתית והכלכלית המשתנה בישראל.

כל הצילומים והסרטים המופיעים בדוח זה צולמו בידי סטודנטים ומרצים במסגרת פעילויות החממה תשע"ד

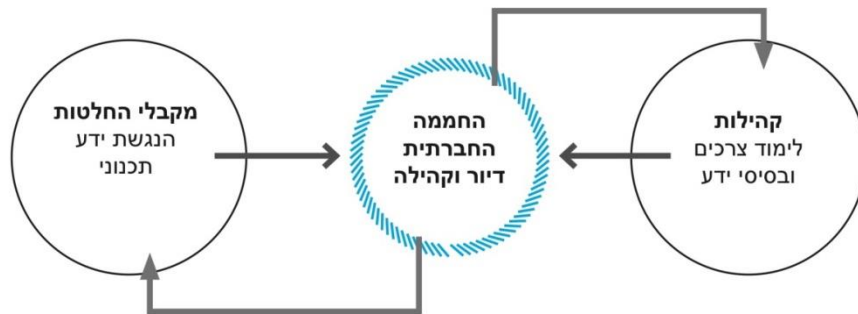
שוק תלפיות, חיפה

מטרות ואמצעים

החממה החברתית לדיור וקהילה חותרת לפתח ידע עדכני ורלוונטי בנושאי דיור, לרשות הקהילות ולרשות מתכננים ומקבלי החלטות ולתווך בין הקהילות לבין מתכננים ומקבלי החלטות בנושאי דיור. המטרה היא כפולה: לשנות את אפיקי הפעולה המקצועיים הנהוגים בתחומי האדריכלות והתכנון ע"י הכשרת דור העתיד של האדריכלים והמתכננים למחויבות מקצועית חברתית, ומאידך לתרום באמצעות מחקר והוראה לקהילות ולקדם את יכולתן להשפיע על סביבות המגורים שלהן.

פעולה באפיקים מקבילים של הוראה ומחקר מכשירה את הסטודנטים במסלולי הלימוד השונים בדגש על נושאי דיור, תוך אימון והכנה לעבודה עם קהילות ולמען. תהליך ההכשרה של הסטודנטים משולב בעבודה מעשית בשטח, השואפת להשפיע באופן ישיר על תכניות דיור ועל איכות המגורים בשכונות קיימות ובשכונות עתידיות (הנמצאות בשלבי תכנון). הידע הנרכש מהעבודה עם הקהילות עומד לרשותן ומסייע להן לקחת חלק פעיל בגיבוש סביבות המגורים שלהן וליצור קשרי עבודה מועילים עם מתכננים ועם מקבלי החלטות. מאידך, הידע הנרכש מעבודה תכנונית עם קהילות מסייע לגבש מסגרות עבודה מקצועיות חדשניות התורמות למתכננים ולמקבלי החלטות לפתח ערוצי עבודה מועילים עם הקהילות.

איור מס' 1: החממה החברתית לדיור וקהילה

תושבים בחיפה

פעילות החממה תשע"ד

פעילות החממה החברתית לדיור וקהילה מתקיימת בפקולטה לארכיטקטורה ובינוי ערים תוך שיתוף פעולה עם מחלקות ופקולטות נוספות בטכניון. הפעילות נשענת על מערך ההוראה והמחקר הקיימים ונעזרת בתשתיות הפיזיות של הטכניון בכלל והפקולטה בפרט.

התקציב הניתן על-ידי המועצה להשכלה גבוהה מאפשר לקיים מרכיבים חברתיים וקהילתיים:

- יעוץ וליווי פרטני של חוקרים ואנשי מקצוע מתחומים חברתיים המעשירים את הידע ואת ארגז הכלים של הסטודנטים.
- עבודה עם תושבים ממוגזרים שונים בכל רחבי הארץ, תוך קיום ראינות, שיחות ודיונים עם התושבים ועם רשויות מקומיות ומקבלי החלטות.
- התנסות מעשית בעבודה עם קהילות תוך מיפוי, ניתוח והבנת הצרכים של הקהילות השונות.
- הצעת קורסים חדשים הנשענים על ידע מחקרי וידע מקצועי עדכני.
- קיום סדנאות, ימי עיון, תערוכות והרצאות אורח התומכות בעבודה עם קהילות.
- הפקת תוצרים והעמדתם לרשות הקהילות, העיריות וגופים שונים באמצעות חומרים מודפסים ומקוונים.
- תרגום חומרים ותוצרים לשפות נוספות.
- קיום סדנאות לפיתוח מתודולוגיה לעבודה עם קהילה, כמו מיפוי קהילתי, זיהוי צרכים, איתור נכסים קהילתיים, מיתון קונפליקטים וכו'.
- קיום סדנאות לפיתוח כלים מעשיים, כמו עיצוב-בנייה ALDB (architect-led design-build) בהן מיושם העיצוב בבניה בפועל ביחד עם הקהילה.
- רכישת ספרות מקצועית בתחומים חברתיים להעשרת ספריית הפקולטה ולשימוש המורים, החוקרים והסטודנטים.
- פיתוח מחקרים מוטי קהילה (community-based research).
- תמיכה, סיוע וליווי של צוות מנהלי בניהול הפרויקט ובתיאום הפעילויות השונות.

הכשרת שטח ציבורי למתחם שעשועים לטובת ילדי רחוב יפו בעיר התחתית בחיפה. הפעילות נעשתה בשיתוף תושבי השכונה במסגרת הקורס עיצוב חברתי, סמסטר אביב 2014 בהנחיית ד"ר דוד בהר

פעילות החממה תשע"ד

התרומה של פעילויות אלה:

- קיום תהליכי לימוד בשיתוף עם קהילות אמיתיות (community-based learning) תוך התייחסות למצבן ולתנאי חייהן.
- חשיפה לתחום העבודה הקהילתית ורכישת כלים למיפוי קהילתי, זיהוי צרכים ותכנון משתף קהילה.
- יצירת רצף של סדנאות וקורסים במטרה לייצר קשר מתמשך עם הקהילות.
- פיתוח "ארגז כלים חברתי" והפיכתו לחלק מעולמם המקצועי של הסטודנטים.
- הרחבת תחום הידע החברתי בתוך הפקולטה לטובת הסטודנטים, המורים והחוקרים.
- העמדת הידע שנצבר במהלך הסדנאות והקורסים לרשות הקהילות, רשויות מקומיות, מתכננים ומקבלי החלטות.
- עיבוד הידע שנצבר במסגרת הפעילות המחקרית והתאמתו לצורכי הקהילות ולשימושן.
- שיתוף בעלי מקצועות תומכים (עבודה קהילתית, עבודה סוציאלית, אנתרופולוגיה ועוד) בקורסים ובסדנאות כדי שירחיבו את הידע המקצועי ויסייעו בעבודה עם קהילות.
- תיאום בין מחקר לבין הוראה כדי לפתח ולהעשיר את תחום הידע המקצועי מוטה הקהילה (community-based knowledge) בתחום הדיר.

החממה החברתית ברחבי הארץ

מוסררה, תכנון עתיד

קריית ים, מפגשי תושבים

אגם מעלות, מיצב באגם

תל אביב, עבודה עם דרי רחוב

החממה החברתית לדיור החממה החברתית לדיור וקהילה מסיימת את שנת הפעילות השלישית. במהלך השנים תמכה החממה בעשרות קורסים בהם השתתפו מאות סטודנטים. החממה התמקדה בהקניית כלים ושיטות לעבודה עם קהילות על-ידי פיתוח קורסים חדשים, שילוב מודולים מיוחדים בקורסים קיימים, ליווי קורסים על-ידי יועצים מקצועיים מתחומי ידע רחבים ושילוב של פעילויות אחרות שסייעו לפתח ולהנחיל תכנים רלוונטיים.

בשנה"ל תשע"ד תמכה החממה החברתית ב- 16 קורסים ובנוסף התקיימו 3 קורסים משלבי עשייה חברתית במימון ישיר. הקורסים מתפרסים בכל 4 מסלולי בפקולטה (ארכיטקטורה, תכנון ערים ואזורים, אדריכלות נוף ועיצוב תעשייתי), ביניהם קורסים קיימים לצד קורסים חדשים שפותחו בעידוד החממה החברתית ובתמיכתה. הקורסים הציעו כלים ואסטרטגיות לעבודה ישירה עם קהילות ושיתופן בתהליכי תכנון ועיצוב. נושאי דיור וקהילה שולבו בסדנאות התכנון (אולפן וסטודיו), בקורסים ובסמינרים.

בשנת תשע"ד החלה החממה בתהליכי ליווי חברתי לקורסים בהם היא תומכת, במטרה לסייע למורים ולסטודנטים בבואם לעבוד עם קהילות. בפיתוח הקורסים ובתהליכי הלימוד שולבו יועצים מקצועיים אשר תמכו בהעברת התכנים המקצועיים והקנו ידע ייחודי נוסף הדרוש לעבודה תכנונית עם הקהילות. נושא זה יעמוד על סדר יומה של החממה גם בשנת תשע"ה במטרה ללוות את הקורסים בצורה מיטבית, להטמיע תכנים חברתיים ולפתח כלים ושיטות הנשענים על תחומי ידע אחרים.

החממה החברתית פועלת להרחבת שיתופי הפעולה עם רשויות מקומיות, משרדים ממשלתיים וארגונים חברתיים. בשנת תשע"ד קיימנו שיתופי פעולה עם רשויות מקומיות, כגון: עיריית חיפה, עיריית קריית ים, עיריית טירת הכרמל, עיריית ירושלים; ארגונים וגופים, כגון: שת"ל, מתנ"ס ח'ורה, בית ספר סביונים בקריית ים, עמותת מוסללה, גלריית ארטפורט, NY creative time ומסגרות אקדמיות, כגון: מרכז שדמות במכללת אורנים ועוד.

לחלק מהפעילויות התקבל מימון משלים מהרשויות המקומיות בהן התקיימו הפרויקטים כמו עיריית קריית ים), מגופים שונים כמו NY creative time שסייע להצגת התערוכה "תנאי חיים" בטכניון ע"י מתן פטור מתשלום וממשרד החינוך לטובת הקורס "העיר כמרחב של יחסים" שפעל בבית הספר סביונים בקריית ים.

לרשימת הקורסים שקיבלו מימון מהחממה החברתית בשנת תשע"ד - ראה [נספח א'](#).

תכנון ובניה בח'ורה, סמסטר
אביב 2014 בהנחיית אדר'
נוף רקפת סיני ואדר' נוף
צופיה רוזנר-סלע.
במסגרת הקורס גיבשו
הסטודנטים הצעות לפרויקטים
לבניה במתחם המתנ"ס
המקומי. הפרויקטים הוצגו
בפני תושבי המקום ונדונו
עימם, יחד נבחרו מספר
פרויקטים ליישום ובוצעו
בשטח בהפנינג חגיגי ששילב
עבודת סטודנטים, חברי סגל
ותושבים מקומיים.

במחקרים אלו פיתחו סטודנטים לתארים גבוהים מחקרים מוטי קהילה (community-based research). מחקרים אלה התגבשו על סמך זיהוי בעיות ואתגרים שנבעו מסוגיות שטח שהוגדרו על ידי ארגונים וקהילות. המחקרים הדגישו מסגרות מחקריות אינטראקטיביות עם קהילות עניין ונשענו בד"כ על שילוב החקר והפעולה.

חלק מהמחקרים פיתחו והרחיבו את פעילותם במסגרת קורסים או סדנאות, כדי לבחון בפועל את ממצאיהם ומסקנותיהם בשטח ולשלבם בעבודת הסטודנטים עם קהילות. לדוגמה, ממצאים ממחקר הבוחן כיצד הופכים ילדים לאזרחים פעילים בעיר בה הם חיים באמצעות עבודה עיצובית במרחב העירוני, הוטמעו בקורס בו עבדו הסטודנטים עם ילדי ביה"ס סביוני ים בקרית ים. מחקר נוסף הבוחן כיצד חווים עיוורים חללים בבניני ציבור, פותח עוד יותר במסגרת קורס בו עבדו הסטודנטים עם עיוורים במרכז שיקומי בתל אביב. ממצאי מחקר המעריך את הקשיים שחווים תושבים במהלך תהליך פינוי בינוי בו הם מפונים מבתיהם, הוטמעו בסדנת תכנון שעסקה בפיתוח אסטרטגיות להתחדשות עירונית בקרית ים.

מחקרים אחרים בוחנים את פעילות החממה ומרחיבים את המסגרת התיאורטית והיישומית של פעילות זו. למשל, מחקר הבוחן את אפשרות יישומם של מודלים ללימודי תכנון מבוססי קהילה בישראל סייע לגיבוש מודל העבודה בעיר שיושם השנה בקרית ים ויישם בשנה הבאה בנשר. המודל נשען על תהליכי לימוד מוטי קהילה (community based learning) המשלבים התנסות מעשית בעבודה תכנונית עם קהילה והתמודדות משותפת עם בעיות הקשורות למקום. מחקר נוסף הבוחן כלים לשיתוף ידע תוך שימוש באמצעים טכנולוגיים מתקדמים מסייע לפתח מסגרות חדשניות לעבודה עם קהילות.

רטון שהופק במסגרת הקורס "העיר כמרחב של יחסים" בנושא גישת רג'יו אמיליה בהנחיית פרופ' איריס ערבות וצמרת הראל כנות, קרית ים, סמסטר אביב 2014

בשנת תשע"ד קיימה החממה שורת אירועים בהם השתתפו סטודנטים, מורים, חוקרים, תושבים, פעילים חברתיים, אנשי מקצוע, מקבלי החלטות, בעלי תפקידים, ראשי רשויות ועוד. בין האירועים: הרצאות אורח מתחומים מגוונים, סדנאות, ימי עיון, תערוכות, תחרויות, מפגשים בקהילה ועוד. מטרת האירועים היא להרחיב את תחומי הידע הנלמדים ולהעשיר את הסטודנטים וחברי הסגל בתחומים חברתיים ותחומי ידע רלוונטיים נוספים.

בנוסף, החממה מקיימת אירועים רבים בקהילות בהן פועלים הקורסים, במטרה לאפשר לסטודנטים התנסות בלתי אמצעית ומפגש עם קהילות. המורכבות העולה ממפגשים אלה משמשת שדה להתנסות משמעותית וחושפת את הסטודנטים למהות העבודה עם קהילות שונות. עבור הקהילות זו הזדמנות להיות שותפים לתהליכי תכנון עתידיים, לקבל כלים ומיומנויות המאפשרים להם להשפיע על עתידם וחייהם.

מודל עבודה בעיר - בשנת תשע"ד פעלו 7 מתוך הקורסים והסדנאות שנתמכו ע"י החממה החברתית בקריית ים. זאת מתוך רצון להשפיע באופן נרחב ומשמעותי באתרים בהם פועלת החממה. בסוף השנה קיימנו הפנינג של 6 אירועים בהם הציגו מאות סטודנטים את הפרויקטים שלהם לקהל הרחב. מטרת ההפנינג הייתה לחשוף את תושבי קריית ים לפוטנציאל הטמון בערים ולאפשר להם להשתתף באופן פעיל בדיונים על עתיד העיר. בנוסף, קיימנו תחרות צילום בה סטודנטים הציגו את הפרשנות האישית שלהם לחיי היומיום בעיר. תערוכה זו מוצגת במרכז הצעירים בעיר.

בעקבות ההתנסות בקריית ים מפתחת החממה החברתית מודל של עבודה בעיר אחת בשנת הלימודים תשע"ה, תוך בחינת מודלים דומים בעולם. במסגרת זו יפעלו 5-7 קורסים ממסלולים שונים, העוסקים בנושאים שונים ובקני מידה שונים בעיר אחת. בפיתוח המודל עוסקת מאסטרנטית שחוקרת במקביל את עבודת החממה.

[לרשימת הרצאות האורח שמומנו ע"י החממה החברתית בשנת תשע"ד ראה **נספח ב'**.](#)

[לרשימת אירועים נוספים שהתקיימו בתמיכת החממה ראה **נספח ג'**.](#)

ראש עיריית
קריית ים
בשיח עם
סטודנטים
במסגרת
הגשות סוף
הסמסטר
בעיר, יולי
2014

אתר האינטרנט של החממה החברתית דיור וקהילה מרכז את כל החומר הנצבר במהלך פעילות ההוראה והמחקר. מטרת האתר היא לאפשר נגישות של הפעילויות והתוצרים לקהל הרחב (קהילות השונות, מתכננים, מקבלי החלטות, סטודנטים ואנשי אקדמיה). האתר כולל מגוון רחב של תכנים, כגון: עבודות מחקר רלוונטיות, תוצרים מהקורסים והסדנאות, מאמרים, תקדימים מהארץ ומהעולם וכו'.

באתר מתעדכנים באופן שוטף האירועים המתקיימים במסגרת החממה ובסוף הסמסטר מועלים באופן מרכז חומרי כל הקורסים שקיבלו מימון מהחממה.

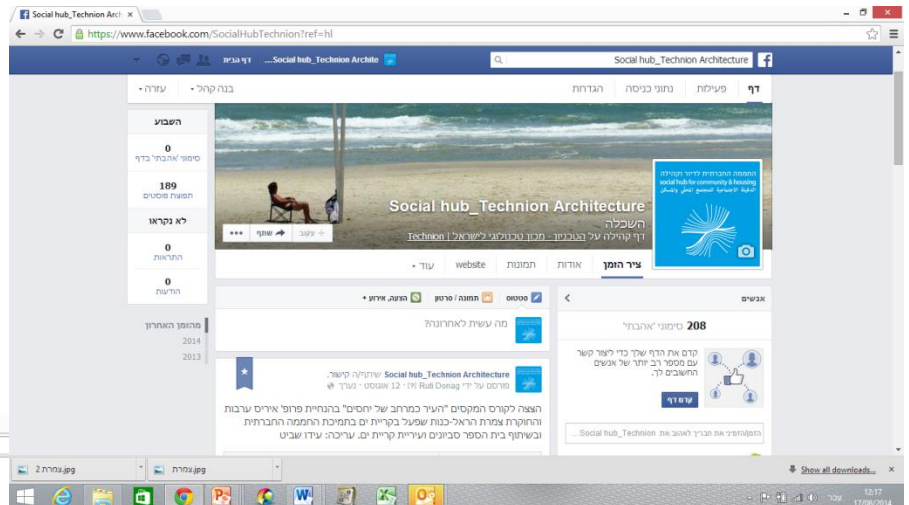
אתר החממה מהווה מאגר מידע וידע המשמש חברי סגל, סטודנטים ואת הציבור הרחב וחושף בפניהם את עבודת החממה ואת המומחיות והידע בנושא עבודה עם קהילה.

בשנה האחרונה העלינו לאתר קישורים למאמרים ומחקרים בנושאים הרלוונטיים לעבודה עם קהילות, הרחבנו את מאגר הידע המצוי באתר והתחלנו בעבודת תרגום של החומרים המצויים בו לאנגלית ולערבית במטרה לאפשר נגישות גם לקהילות דוברות ערבית וכן במטרה לפתח קשרים מקצועיים בינלאומיים.

לחממה החברתית דף פייסבוק פעיל המאפשר לסטודנטים, אנשי מקצוע וחברי קהילה ללמוד על הפעילות ולנהל דיונים פעילים בנושאים הרלוונטיים.

בנוסף, כחלק מפרויקט החממה החברתית בקריית ים הוקם בלוג מיוחד של פרויקט אליו הועלו חומרים שונים במהלך הסמסטר לטובת הסטודנטים, חברי הסגל והתושבים.

[לכניסה לבלוג](#)
[לכניסה לאתר האינטרנט של החממה](#)

החממה החברתית לדיור וקהילה רוכשת מדי שנה ספרים וכתבי עת בתחומים הרלוונטיים לעבודת החממה מדי שנה. מטרת הרכישה היא להעשיר את האוספים הקיימים בספריית הפקולטה בנושאי דיור וקהילה ולהעמיד לרשות פעילות הוראה והמחקר ספרות עדכנית ורלוונטית. מדי שנה אנו פונים לחברי סגל העוסקים בנושא, לסטודנטים ולחוקרים ומקבלים מהם רשימות המלצה של ספרות מתאימה ולאחר בחינת התאמת החומרים מזמינים את הספרים. בשנת תשע"ד נרכשו 8 ספרים (ראה רשימה להלן) ועד סוף ספטמבר תושלם רכישה של ספרים נוספים.

שם הספר	
Living as form : socially engaged art from 1991-2011 / New York, N.Y. : Creative Time ; Cambridge, Mass. : MIT Press, c2012	1
לשם שינוי ביחד" בהוצאת שדמות – מכללת אורנים – 2 עותקים	2
De- Ro, Grt, Hillier, Jean & Van Wezemaël, Joris (eds.) (2012), Complexity and Planning: Systems, Assemblages and Simulations, Ashgate	3
The Policy Press .Community development: A critical approach .(Ledwith, M. (2011	4
The SAGE handbook of action research: Participative .(Bradbury, H. (Eds.). (2013 & ,Reason, P .Sage .inquiry and practice	5
The Action Research Planner: Doing Critical .(Nixon, R. (2014 & ,Kemmis, S., McTaggart, R Springer .Participatory Action Research	6
Baum, H. S. (2012). The organization of hope: Communities planning themselves. SUNY Press	7
Gieseeking, J. J., Mangold, W., Katz, C., Low, S., & Saegert, S. (Eds.). (2014).The People, Place, and Space Reader. Routledge.	8

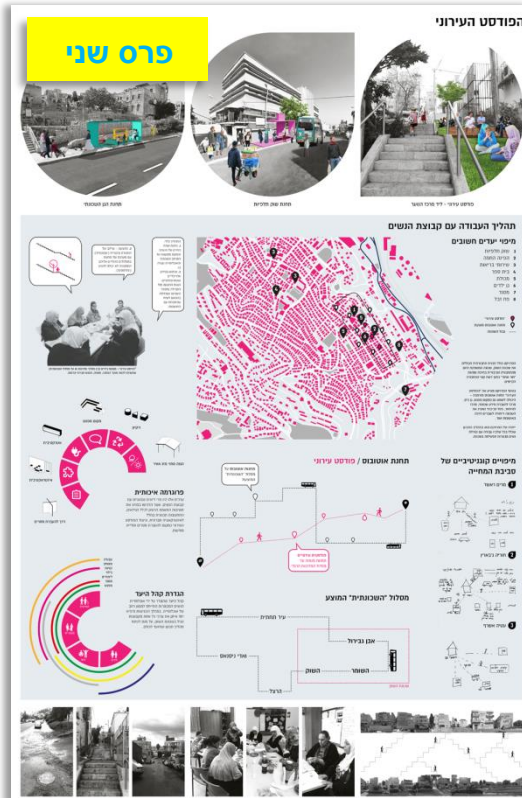

פתיחת התערוכה "תנאי חיים", מאי 2015. התערוכה הבינלאומית ומציגה אמנות מעורבת חברתית מהארץ ומחו"ל. ספר התערוכה נרכש לטובת ספריית הפקולטה.

גם בשנת תשע"ד העניקה החממה החברתית את פרס התכנון החברתי לצוותים מצטיינים. מטרת הפרס היא לעודד מצוינות בתחום החברתי ולתת ביטוי גם לתחום זה במסגרת ועדת הפרסים של הפקולטה. השנה ניתן פרס כספי סמלי לשלוש עבודות מצטיינות:

- פרס ראשון - ברכת ח'ורה/ דוד ארן ועדי תורן** במסגרת הקורס תכנון ובניה בח'ורה (אביב תשע"ד) בהנחיית אדר' נוף רקפת סיני ואדר' נוף צופיה רוזנר-סלע. במהלך הקורס נפגשו הסטודנטים עם תושבי ח'ורה, שהו במקום והכירו את הקהילה הבודואית, מאוויה וצרכיה. מתוך כך תכננו מערכת למחזור מים שחורים והפיכתם למי השקיה תוך שהם יוצרים פינת חמד בלב המדבר. ההצעה נבחרה ע"י תושבי המקום כפרויקט לבניה ויושמה בשטח בסדנה משותפת של סטודנטים, תושבים וילדי המקום. במסגרת הקורס רכשו הסטודנטים כלים לעבודה עם קהילה, לימוד הצרכים תוך קיום דיאלוג, מתן מענה תכנוני מתאים ועבודה מעשית בשטח בשיתוף הקהילה.
- פרס שני - הפודסט העירוני/ דפנה רוזנפלד, נטלי מיקי ואנייס סמעאן** במסגרת הקורס תכנון עם הקהילה (חורף תשע"ד) בהנחיית פרופ' רחל קלוש, אדר' יעל סיוון גייסט וטל שמור. במהלך הקורס עבדו הסטודנטיות עם קבוצת נשים ערביות משכונת הדר בחיפה. הסטודנטיות נפגשו באופן מתמשך עם הנשים, הכירו אותן, עמדו על הקשיים התחבורתיים של השכונה והציעו מענה תכנוני מקורי הניתן ליישום בשטח. במהלך הקורס גילו הסטודנטיות רגישות גבוהה ופיתחו יחסים אישיים עם הנשים עימן עבדו. הפרויקט הינו תוצר של עבודה משמעותית, אישית ומתמשכת עם קבוצת הנשים.
- פרס שלישי - לאורך הנחל/ צופית תורג'מן ועדי תורן** במסגרת הקורס תכנון נוף 40 (חורף תשע"ד) בהנחיית אדר' נוף רקפת סיני ואדר' נוף שחר צור. במסגרת הפרויקט חקרו הסטודנטים את אגם מעלות שבתהליך מלאכותי ניתק מנחל פקיעין. הסטודנטים הציעו פרויקט המשיב למערכת הטבעית את מה שנלקח ממנה, זאת תוך קיום שיח עם הסיפור המקומי וההיסטורי ומתן מענה לצרכים המקומיים.

- במרץ 2014 החלה בעבודתה רכזת החממה. תפקיד הרכזת הינו לפתח את עבודת החממה, לחזק ולהרחיב את הקשרים ולבחון דרכים נוספות למימוש מטרות החממה.
- השנה החל פיתוח מודל של עבודה בעיר אחת על בסיס העבודה בקריית ים בשנת תשע"ד ועל בסיס הניסיון המצטבר של עבודת החממה. בימים אלה אנו שוקדים על לימוד מודלים דומים בעולם והמשך פיתוח של מודל מותאם למאפיינים המקומיים.
- הרחבת שיתופי פעולה עם משרדים, רשויות וגופים שונים כמו עיריות, משרדי ממשלה, ארגונים ללא מטרות רווח, ארגוני חברה אזרחית ועוד.
- הגברת המודעות בקרב חברי הסגל והסטודנטים לחשיבות העבודה עם קהילות, בין היתר על-ידי הענקת פרס התכנון החברתי כחלק מוועדת הפרסים של הפקולטה.
- חיזוק מעמד החממה החברתית כבעלת ידע וניסיון בעבודה עם קהילות והצטרפות חברי סגל וסטודנטים חדשים למעגל העשייה.
- הכנסת מרכיבים חברתיים וקהילתיים למגוון קורסים ובכך הגעה למאות סטודנטים המשתתפים מדי שנה בפעילויות החממה.
- הרחבת שיתופי הפעולה בתוך הטכניון עם פקולטות נוספות במטרה לצרף שותפים נוספים לפרויקטים של החממה.
- הרחבת שיתופי הפעולה והקשרים מחוץ לטכניון עם מוסדות אקדמיים וגופים שונים כמו: אוניברסיטת קורנל, המכון הטכנולוגי בחולון, מרכז שדמות במכללת אורנים, שתיל, אוניברסיטת בן גוריון ועוד.
- המשך פיתוח מודולים ייחודיים להוראה ומחקר בנושאי דיור וקהילה לצורך שילוב נושאים רלוונטיים להכשרה המקצועית של דור העתיד של האדריכלים והמתכננים המתחנכים בפקולטה.
- פעולה המשכית עם קהילות כדי להתגבר על הפער בין "זמן אקדמי" ומשכי הזמן שלוקחים תהליכים חברתיים וקהילתיים.
- היכרות עם מגוון סוגי אוכלוסיה וקהילות על-ידי עבודה עם קהילות מגוונות: קשישים, ילדים, אנשים בעלי צרכים מיוחדים, מגזרים שונים המרכיבים את החברה הישראלית וכן עבודה בפריסה גיאוגרפית רחבה - ממעלות שבצפון עד ח'ורה בנגב.
- העשרת תחומי התוכן הנלמדים באמצעות שילוב יועצים מקצועיים ומומחים באנתרופולוגיה, קהילה, רפואה, כלכלה ועוד.
- העלאת מאגר ידע אקדמי לאתר החממה (נמצא כעת בעבודה).
- תרגום אתר החממה לערבית ולאנגלית (נמצא כעת בשלבים סופיים).
- תחילת פיתוח הכשרה לעבודה עם קהילות לסגל החממה ולסטודנטים. ינתן דגש לנושא זה בשנה הבאה.
- ביצוע השלב הראשון של מחקר הערכה על הפרויקט, תוך בחינת אפשרות לשתף פעולה עם המחלקה לחינוך למדע וטכנולוגיה בטכניון במטרה לקיים מחקר הערכה מתמשך בסיועם.

פסטיבל
קיימות
והפנינג
באגם
מעלות

סיכום

שלוש שנות פעילות החממה החברתית לדיור וקהילה הפכו אותה לחלק אינטגרלי ממערך הלימוד בפקולטה לארכיטקטורה ובינוי ערים. כיום, כל סטודנט בפקולטה משתתף בקורס אחד לפחות הממומן ע"י החממה החברתית לדיור וקהילה. ההשתתפות בקורסים הללו מעניקה לסטודנטים התנסות ייחודית בעבודה עם קהילות, שלא היתה מתאפשרת ללא פעילות החממה וקבלת התמיכה מטעם המועצה להשכלה גבוהה.

באמצעות הקורסים הפועלים במסגרת החממה החברתית לומדים הסטודנטים ואנשי הסגל כיצד לעבוד עם קהילות, מהי קהילה, על השונות בין קהילות וכיוב'.

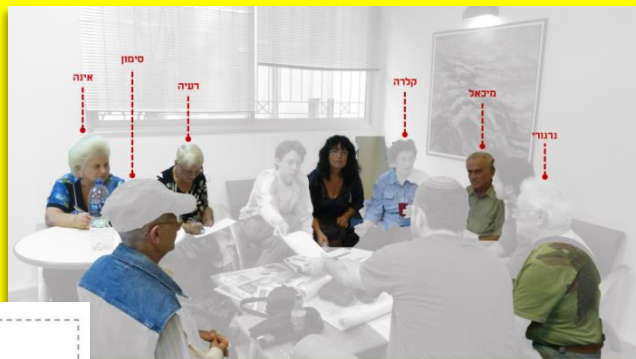
החממה החברתית לדיור וקהילה מפתחת גישות חדשות לחינוך מקצועי ומסייעת להעמיד דור חדש של מתכננים הקשובים לבעיות חברתיות ומחויבים לקהילות עמן הם עובדים. החממה מתמקדת בנושאי דיור ופועלת להעמיד את הידע המפותח במסגרת ההוראה והמחקר לרשות הקהילות, המתכננים ומקבלי החלטות וליצר שיתופי פעולה ביניהם שיגרמו לשיפור סביבות המגורים בישראל.

בשנת הלימודים תשע"ה תתמקד החממה בהמשך פיתוח מודל של עבודה בעיר אחת, תעניק סיוע וליווי קהילתי לקורסים הפועלים במסגרת החממה ותצרך לפעילות החממה חברי סגל וסטודנטים נוספים במטרה להרחיב את מעגלי ההשפעה של החממה. בנוסף, החממה תפעל לתמיכה בהנגשת תוצרי מחקרים בתחום החברתי לקהילות וכן בבניית צוות חוקרים שיבחן את השפעתה של עבודת החממה על ההוראה, הסטודנטים, הקהילות וכו' כחלק ממחקר הערכה רחב היקף.

צוות החממה תשע"ד

- פרופ' רחל קלוש - מקימת החממה ומנהלת אקדמית
- רותי דונג - רכזת החממה (החל מחודש מרץ 2014)
- דנה שבח - דוקטורנטית, מתאמת עבודת החממה
- שלי חפץ - מאסטרנטית, מפתחת מודל עבודה בעיר
- מיכל מורד - מאסטרנטית, יעוץ גרפי ומדיה
- ליז ליבוביץ' - סטודנטית לתואר ראשון, מנהלת אתר האינטרנט של החממה
- סטודנטים נוספים עוסקים בעבודות מינהל שונות

דרכים שונות למיפוי צרכי תושבים בשכונת הדר בחיפה, מתוך הקורס תכנון עם הקהילה, מסטר חורף 2014 בהנחיית פרופ' רחל קלוש, אדר' יעל סיון גייסט וטל שמור

↑ הרשת החברתית:

↑ יונתן חן, אלעד בסרגליק, אלכס לרנר

← הפודסט העירוני:

דפנה רוזנפלד, נטלי מייקי, אגאייס סמעאן

קהילה	סמסטר	מנחה אחראי	קורס	
מעלות	חורף	אדר' רקפת סיני ואדר' נוף שחר צור	תכנון נוף 40	1
מוסררה, ירושלים	חורף	פרופ' איריס ערבות ואדר' אורית שמואלי	תכנון כולל 4	2
קריית ים	חורף	פרופ' פנינה פלאוט	אולפן 1	3
שכונת הדר בחיפה	חורף	ד"ר דלית שך-פינסלי	איכות חיים, דיור וקהילה	4
טירת הכרמל	חורף	פרופ' טלי אלון-מוזס ואדר' נוף צופיה רוזנר-סלע	תכנון כולל 20	5
מספר אזורים	חורף	פרופ' מישל פורטמן	מבוא לתכנון סביבתי	6
ח'ורה	אביב	אדר' נוף רקפת סיני ואדר' צופיה רוזנר-סלע	תכנון ובניה בח'ורה	7
קריית ים	אביב	אדר' מיכל יוקלה	דיור והתחדשות עירונית	8
ילדים והורים - קריית ים	אביב	פרופ' איריס ערבות, יעוץ מקצועי צמרת הראל כנות	העיר כמרחב של יחסים	9
עיוורים ולקויי ראייה, תל אביב	אביב	פרופ' איריס ערבות, יעוץ מקצועי נועם גליקפלד	אדריכלות בעיניים עצומות	10
קריית ים	אביב	פרופ' איריס ערבות וצוות מנחי עיצוב עירוני	תכנון כולל 3	11
קריית ים	אביב	פרופ' רחל קלוש, אדר' ניקי דוידוב ואדר' נאוה קיינר-פרסוב	אולפן 2	12
קהילות בקמפוס טכניון	אביב	ד"ר אפרת איזנברג	שיטות מחקר איכותניות למתכננים	13
שכונת הדר בחיפה	אביב	אדר' איציק הירש	סטודיו ורטיקלי	14
עיר תחתית, חיפה	אביב	ד"ר דוד בהר	סטודיו בעיצוב תעשייתי	15
מאהל ארלוזורוב, תל-אביב	אביב	ד"ר יעל אלויאל	מגורים כשדה מחקר וסוגיה אדריכלית	16
קורסים משלבי עשייה חברתית במימון ישיר של המל"ג				
4 קהילות בשכונת הדר בחיפה	חורף	פרופ' רחל קלוש, יעל סיון גייסט וטל שמור	תכנון עם קהילה (נדחה משנה קודמת)	17
שכונת הדר בחיפה	חורף	פרופ' אלונה ניצן-שפטן	שימור וקהילה (נדחה משנה קודמת)	18
חיפה	אביב	פרופ' רחל קלוש ואדר' רונן בן-אריה	אדריכלות, אקטיביזם ומחויבות חברתית	19

תאריך	מרצה	נושא ההרצאה	במסגרת הקורס
18/11/13	ד"ר עידית בליט-כהן	תכנון, עבודה קהילתית ומה שביניהם	הרצאת אורח מטעם החממה
16/12/13	חגית נעלי-יוסף, מתכנתת חברתית	תכנון בראי הקהילה	הרצאת אורח מטעם החממה
30/12/13	הדס דיקמן ודסי פוסטן-אייזיק - אוניברסיטת חיפה, פרויקט הדגל	עקרונות לעבודה עם אנשים שחיים בעוני	הרצאת אורח מטעם החממה
31/12/13	מתן ישראלי	מפגש עם סטודנטים לקראת תכנון	תכנון כולל 4 - מוסררה/ פרופ' איריס ערבות ואדר' אורית שמואלי
2/14	ניסן אלמוג	סדנה לאוצרות עירונית בשכונת הדר, חיפה	שימור וקהילה/ פרופ' אלונה ניצן שיפטן
13/2/14	אדר' יואב מאירי	סדנה לאוצרות עירונית בשכונת הדר, חיפה	שימור וקהילה/ פרופ' אלונה ניצן שיפטן
9/3/14	אבי (מייג') מאירי	מהי קהילה? יסודות במיפוי קהילה	תכנון ובניה בח'ורה/ אדר' נוף רקפת סיני ואדר' נוף צופיה רוזנר סלע
13/3/14	דן לסרי	ראיה בדיאלוג	אדריכלות בעיניים עצומות/ פרופ' איריס ערבות ואדר' נועם גליקפלד
2/4/14	ד"ר נעמה צורן	על שיטת רג'יו אמיליה בהשתתפות מורים, הורים ותלמידים מבית הספר סביוני ים	העיר כמרחב של יחסים/ פרופ' איריס ערבות וצמרת הראל-כנות
2/4/14	טל שמור	עבודה עם תושבים וקהילה - כלים מהדיסציפלינה האנתרופולוגית	דיוור והתחדשות עירונית/ אדר' מיכל יוקלה
7/4/14	טל שמור	עבודת שטח בכלים אנתרופולוגיים	אדריכלות, אקטיביזם ומחויבות חברתית/ פרופ' רחל קלוש ואדר' רוחן בן-אריה
6/4/14	קובי עזרן	תרבות אלטרנטיבית בקריות	דיוור והתחדשות עירונית/ אדר' מיכל יוקלה
8/5/14	אבי (מייג') המאירי	מיפוי קהילתי מבוסס הון	אולפן 2/ פרופ' רחל קלוש
8/5/14	ד"ר רקפת סלע-שפי	ניתוח ראיונות איכותני	שיטות מחקר איכותניות למתכננים/ ד"ר אפרת איזנברג
29/5/14	ארז ביטון	שירה והאדם העיוור במרחב	אדריכלות בעיניים עצומות/ פרופ' איריס ערבות ואדר' נועם גליקפלד
11/6/14	ד"ר אמילי סילברמן	שיקום שכונות מצוקה כרכיב חסר בהתחדשות עירונית	דיוור והתחדשות עירונית/ אדר' מיכל יוקלה
18/6/14	חגית זמרני	ממ"ג איכותני	שיטות מחקר איכותניות למתכננים/ ד"ר אפרת איזנברג
18/6/14	עו"ד ד"ר ניר מועלם	שכירות הוגנת - מבט משווה	דיוור והתחדשות עירונית/ אדר' מיכל יוקלה
19/6/14	ד"ר רינה לייבו	לקויות ראייה	אדריכלות בעיניים עצומות/ פרופ' איריס ערבות וצמרת הראל-כנות

תאריך	אירוע	פירוט	במסגרת הקורס
11/13	הפנינג ירוק באגם מעלות - פסטיבל קיימות	הפנינג באגם מעלות בו הציגו הסטודנטים רעיונות לפיתוח האזור באמצעות מיצגים יחודיים בפני תושבים ואורחים רבים	תכנון נוף 40 - אגם מעלות/ אדר' נוף רקפת סיני ואדר' נוף שחר צור
30/3/14	יום עיון	הקריות בהקשר תכנוני עכשווי	תכנון כולל 3 בקרית ים/ שישה מורים בריכוז פרופ' איריס ערבוב
6/4/14	סדנת עבודה בבמבוק	הכנה לקראת תכנון וביצוע פרויקטים בישוב ח'ורה שבנגב. הסדנה ניתנה ע"י איש מקצוע מומחה בתחום.	תכנון ובניה בח'ורה/ אדר' נוף רקפת סיני ואדר' נוף צופיה רוזנר סלע
26/5/14	פתיחת התערוכה "תנאי חיים" בטכניון	התערוכה הבינלאומית "תנאי חיים" עוסקת באמנות מעורבת חברתית. היא נודדת בעולם ומציגה בכל מקום, לצד העבודות הבינלאומיות גם עבודות מקומיות. החממה החברתית יזמה את הבאת התערוכה לטכניון במטרה לחשוף את הסטודנטים ואת הציבור הרחב לתכנים הרלוונטיים בהם עוסקת התערוכה.	פעילות החממה
1/6/14	אסטרטגיות במרחבים עירוניים	דיון והצגת עבודות בהשתתפות סטודנטים מהטכניון ומויצו חיפה בתוך מרחב התערוכה "תנאי חיים"	תכנון ה' פרופ' גבי שוורץ ואדר' דקלה יצהר
2/6/14	דיון ופתיחת עבודות	שיעור ודיון פתוח עם הסטודנטים בתוך מרחב התערוכה "תנאי חיים"	אדריכלות, אקטיביזם ומחויבות חברתית/ פרופ' רחל קלוש ואדר' רונן בן אריה
25/6/14	נעילת התערוכה	הופעה של מקהלת התלונות המקומית: תלונות מולחנות של סטודנטים בהשראת פרויקט מקהלת התלונות העולמי והצגה של פרויקט "הסיפור החיפאי" על ידי תושבים	פעילות החממה
29/6/14	שידור ישיר ממאהל ארלזרוב בתל-אביב	ראיון עם ד"ר יעל אלויאל על הפרויקט של בניית כיפות גיאודזיות לטובת דרי הרחוב במאהל	מגורים כשדה מחקר וכסוגיה אדריכלית/ ד"ר יעל אלויאל
1-10/7/14	הפנינג סיום אירועי קריית ים	5 מוקדים של אירועים בהם הציגו הסטודנטים את התוצרים מהקורסים שפעלו בעיר. לאירועים הוזמנו אנשי מקצוע, בעלי תפקיד מהעיר, תושבים, חברי סגל וסטודנטים	תכנון כולל 3, אולפן 2, העיר כמרחב של יחסים, דיור והתחדשות עירונית
2/7/14	פתיחת תערוכת צילום "קריית ים/ העיר מבעד למצלמה"	תערוכת צילום נושאת פרסים בה הציגו הסטודנטים שפעלו בקריית ים את הפרשנות האישית שלהם החיים בעיר. התערוכה מוצגת באופן קבוע במרכז הצעירים בעיר	פעילות החממה
מאי 2014	סיום מודרך	סיום בעיר התחתית בהדרכת מוזיאוני חיפה במטרה לבחור אתר לעבודה סמסטריאלית בעיר התחתית בחיפה	עיצוב עם הקהילה/ ד"ר דוד בהר
כל השנה	מפגשים עם תושבים	במהלך השנה התקיימו עשרות מפגשים עם תושבים בקהילות השונות בהם פעלו הקורסים. מטרת המפגשים היא להכיר את התושבים באופן בלתי אמצעי וללמוד ממקור ראשון על הצרכים והרצונות של התושבים במטרה לתת להם מענה תכנוני מיטבי	כל קורסי החממה